

AVDELNINGEN FÖR MILJÖ
Miljöskydd
Henrik Eidestedt
Telefon 010-224 93 67
henrik.eidestedt@lansstyrelsen.se

Regeringskansliet
Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss av betänkande SOU 2020:3 "Hållbar slamhantering", (M2020/00078/Ke)

Sammanfattning

Länsstyrelsen välkomnar utredningen om hållbar slamhantering som ett steg i att förnya det gällande regelverket för spridning av avloppsslam på åkermark.

Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag på införande av totalt spridningsförbud med mycket begränsade undantag.

Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag som innebär ett spridningsförbud med undantag för spridning av hygieniserat och kvalitetssäkrat slam på produktiv jordbruksmark.

Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag om krav på återvinning av fosfor ur avloppsslam.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att Naturvårdsverket föreslås ansvara för regelbundet återkommande kontrollstationer för att säkra kvaliteten på det avloppsslam som får spridas, samt föreslå kompletterande reglering för andra organiska gödselmedel.

Författningsförslag

Länsstyrelsen avstyrker alternativ 1 i betänkandet som innebär ett totalt spridningsförbud med mycket begränsade undantag. Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att evidens saknas som talar för behov av ett totalt förbud.

Länsstyrelsen avstyrker alternativ 2 i betänkandet som innebär ett spridningsförbud med undantag för spridning av hygieniserat och kvalitetssäkrat slam på produktiv jordbruksmark. Av betänkandet framgår att användningen av avloppsslam i anläggningsjord även avses regleras av spridningsförbudet. Länsstyrelsen delar inte utredningens slutsats i denna del. Detta eftersom det av bestämmelsens lydelse inte framgår att indirekt användning regleras, till exempel framställning och spridning av anläggningsjord. Det är därför enligt Länsstyrelsens bedömning mycket osäkert om bestämmelsen med föreslagen lydelse skulle komma att tolkas som avsett i praxis. Det uppstår även frågetecken

Datum
2020-05-19

kring vad som krävs för att ett avloppsslam ska upphöra att betraktas som ett avloppsslam och inte omfattas av bestämmelsen. Utredningen framhåller att anläggningsjord ska omfattas av bestämmelsen samtidigt som biokol framställd av avloppsslam inte omfattas. Anläggningsjord tillverkas normalt genom kompostering av olika substrat där avloppsslam kan utgöra en ingående komponent. Andelen och föroreningsinnehållet i avloppsslammet som ingår varierar i stor utsträckning. Beroende på innehållet i avloppsslammet kan föroreningsnivåerna i biokol och anläggningsjord därför vara jämförbara. Genomförs utredningens förslag om spridningsförbud med undantag för spridning av hygieniserat och kvalitetssäkrat slam på produktiv jordbruksmark skulle således den efterföljande behandlingen av avloppsslammet avgöra om förbudet är aktuellt eller inte. Detta oavsett föroreningsnivåerna i det ingående avloppsslammet eller den färdiga produkten. Länsstyrelsen anser därför att bestämmelsen inte blir logisk och inte uppnår syftet att skydda människors hälsa och miljön.

Krav på återvinning av fosfor ur avloppsslam

Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag.

Efterfrågan på avloppsslam är redan idag begränsad. I Västmanland finns flera kommuner som redan idag har svårt att hitta avsättning för avloppsslammet. En förklaring till svårigheterna är att de mindre kommunerna konkurrerar med de stora avloppsreningsverken i storstäderna. Från exempelvis de stora reningsverken i Stockholm transporteras stora mängder avloppsslam till Västmanland för spridning på åkermark. Avloppsslammet från de mindre kommunerna blir därför inte lika attraktiva för företagen som förmedlar slam till lantbruk då slammängderna blir för små för att kunna hanteras med samma ekonomi. Införande av fosforåtervinning på enskilda reningsverk bedömer Länsstyrelsen inte vara genomförbart i större utsträckning. Detta utifrån de omfattande ombyggnationer och investeringar som krävs. Möjlighet till avsättning för den återvunna fosfor kommer även vara osäker då man konkurrerar med fosforinnehållande mineralgödselmedel som av utredningen bedöms bli billigare. Länsstyrelsen bedömer därför att majoriteten av avloppsreningsverken kommer att välja att lämna avloppsslammet till en externanläggning för återvinning av fosfor. Vid krav på fosforåtervinning kommer kapaciteten i återvinningsanläggningarna kunna bli ytterligare en försvårande omständighet för de mindre kommunerna. Anläggningar med kvalitetsproblem på avloppsslammet kommer i en ökad konkurrenssituation få ännu svårare att få avsättning av slammet jämfört med dagens situation.

Länsstyrelsen anser sammanfattningsvis att förslaget ska avslås då det saknas fullskaliga anläggningar för fosforåtervinning ur avloppsslam samt att ett införande riskerar att bli svårt eller extremt dyrt att efterleva. Länsstyrelsen ser även stora risker för mindre kommuner att kunna bli av med sitt slam genom den monopol-situation som kan uppstå med enstaka större återvinningsanläggningar samt på grund av konkurrens med större avloppsreningsverk.

Datum
2020-05-19

Införande av kontrollstationer och kompletterande reglering för andra organiska gödselmedel.

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att Naturvårdsverket ges i uppdrag att ansvara för regelbundet återkommande kontrollstationer i samverkan med andra myndigheter för att säkra kvaliteten på det avloppsslam som får spridas. Länsstyrelsen tillstyrker även att Naturvårdsverket ges möjlighet att föreslå kompletterande reglering för andra organiska gödselmedel.

Länsstyrelsen instämmer i slutsatsen att det finns ett behov av ett helhetsgrepp för användningen av avloppsslam även vid annan användning än spridning på åkermark. Detta gäller till exempel avsaknaden av reglering vad gäller anläggningsjord eller andra gödselmedel som baseras på avloppsslam.

Länsstyrelsen ser inget hinder ur miljösynpunkt att slam ska kunna användas inom andra användningsområden än produktiv jordbruksmark, exempelvis som jordförbättring eller anläggningsjord, men att det är viktigt att regelverket i sådana fall förhindrar risk för påverkan på människors hälsa och miljön.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen anser att det vore mer ändamålsenligt att bygga vidare på dagens bestämmelser och skärpa de krav som finns än att införa utredningens förslag om springsförbud. Genom uppdatering av gällande gränsvärdena för innehåll och spridning av avloppsslam på åkermark kan återföring av fosfor göras på ett hållbart sätt utan risker för människors hälsa eller miljö. Införs de föreslagna återkommande kontrollpunkterna kommer gränsvärdena kunna uppdateras utifrån gällande kunskapsläge och förnyade riskbedömningar. Skärpningar av gränsvärden kommer även utgöra motiv för reningsverken att bedriva ett aktivt uppströmsarbete för att minska föroreningsmängderna i avloppsslammet.

Länsstyrelsen ser ett stort behov av införandet av reglering kring framställning och innehåll i anläggningsjord och andra jordförbättringsmedel som baseras på avloppsslam. I Västmanland finns exempel där avloppsslam tillsammans med stallgödsel och träflis komposteras för tillverkning av anläggningsjord. Det avloppsslam som används uppfyller inte gällande krav för att få spridas på åkermark. Däremot gör utspädningen med det övriga materialet i komposteringsprocessen att den färdiga jorden uppfyller kraven som finns för spridning av avloppsslam på åkermark. Anläggningsjorden kan efter komposteringen användas utan begränsningar med konsekvensen att föroreningarna sprids. Dagens avsaknad av tydlig reglering gör det svårt att hindra sådan hantering.

Länsstyrelsen anser att ett helhetsgrepp behövs där gränsvärden även tas fram för när avloppsslam får användas för andra syften än spridning på åkermark. Detta skulle delvis kunna göras genom förändring av bestämmelserna i 20 §, förordning (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och

Datum
2020-05-19

utförelse av kemiska produkter. Genom att även inkludera annan användning än för jordbruksändamål i bestämmelsen skulle möjligheten att använda slam med höga föroreningsnivåer för till exempel tillverkning av anläggningsjord kunna hindras.

I detta ärende har landshövding Mino Akhtarzand beslutat och miljöskyddshandläggare Henrik Eidestedt varit föredragande. I ärendets slutliga handläggning har även länsråd Ulrica Gradin deltagit.

Mino Akhtarzand

Henrik Eidestedt